

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

**R. P. Adami Contzen E Societate Iesv, SS. Theol. Doct.
Commentaria In Qvatvor Sancta Iesv Christi Evangelia**

Contzen, Adam

Coloniæ Agrippinæ, M.DC.XXVI

vers 13. 14.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-82999](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-82999)

negavit paulo ante scripsisse Christum, aut id Apostolis commisisse. Quid vero certius, quam eum qui in Evangelium à maioribus acceptum credidit, iam invenisse Christum? Quid absurdius, quam post annorum mille sexcentorum religionem, & martyria iterum tractare Christum? Deinde si quaerimus cur apud haereticos si apud eos, cur potius apud eos, quam illos? Maneat ergo fixum quod c. 30. idem asserit. *Id sine dubio tenendum quod Ecclesia ab Apostolis, Apostoli à Christo, Christus à Deo suscepit.*

VERSUS 9. 10. 11.

Aut quis ex vobis homo, quem si petierit filius suus panem, nunquid lapidem porriget ei? Aut si piscem petierit, nunquid serpentem porriget ei? Si ergo vos, cum sitis mali, nostis bona data dare filiis vestris: quanto magis pater vester qui in caelis est, dabit bona petentibus se. Omnia ergo, quaecunque vultis, ut faciant vobis homines: & vos facite illis: Haec est enim lex & Prophetarum.

QUESTIO I.

An, quia hominum parentes mali, ideo peccatum sit concupiscentia?

S. 1. Comparatio hac in se consistit. Si patres, qui boni non sunt, naturae tamen ductu, & infra seque affectu que filiis bene faciunt, cur non id faciet pater celestis, naturae ab aeterno, & in aeternum bonus? Argumentum ex eo est, quod natura, atque adeo ordinariè fieri solet. Aliquando furor, iraque mentem eripiunt, & parentis animum expugnant, ut cum Medea pueros trucidat, & Oedipus optat κακὸν διελθῆναι τῶν υἱῶν, & de diis, & de diudiveris, illa tamen immanitas in paucis inuenitur, & in solo homine; nam, bestiae ferocissimae foras suos ardentem amant; nam tigris tigris, & leunculo leonem mansuetum immurmurat.

Ordinari-
us est amor
parentum
in libris.

Homines
mali sunt,
non ideo
concupis-
centia ipsa
peccatum.

Apostoli
actualia
peccata
habebant.

S. 2. Primus Kemnirius hunc locum ita exposuit, ut concluderet, concupiscentiam esse peccatum. Verum cum ridicula sit conclusio: Vos estis mali, concupiscentia igitur est peccatum in subsidium vocavit Hilarij, quem citat Augustinus l. 2. contra Iulianum c. 8. Rursus, inquit, in eodem sermone, ipsis, inquit, Apostolis verba licet iam fidei mundati, atque sanctificati, non deesse tamen malitiam per conditionem communem nobis Originis, docuit dicens: Si vos cum sitis mali, nostis bona data dare filiis vestris. Haec Hilarij verba ab Augustino alij in sensum citata.

Hoc quidem loco nullum pro illa haeresi verbum fingi potest. Apostolis ait non deesse malitiam, quod ultro damus, dicente illo quem diligebat Iesus; si dicimus, quia peccatum non habemus, mentimur. Peccata illa non erant concupiscentia, sed opera concupiscentiae: veri nominis peccata: nam legimus verè Petrum reprehensibilem fuisse, Paulum & Barnabam dissensione se iunctos. Alia Hilarij verba ab eodem Augustino citata plus in speciem habent coloris, sed nihil pro haeresi faciunt. Memores, inquit, & consilij, illa ipsa corpora nostra omnium vitiorum esse materiam, pro qua polluti & sordidi nihil in vobis mundum, nihil innocens obtinemus; gaudeamus nobis esse hostem, in cuius concertatione, quodam concertationis nostra bello dimicemus. Hic vrgent

illud, quod pro materia nihil innocens, nihil mundum habere dicat.

Illam tamen nunquam ita Augustinus interpretatus est, ut dicere non putaret Hilarij, vera esse peccata concupiscentias, sed duntaxat pro materia illa corporum nos pollutos esse, ex ea nihil mundum habere, ita mundum eum sentire verba adiuncta docet. Gaudeamus nobis esse hostem, in cuius concertatione, quodam concertationis nostrae bello dimicemus. Idem in Psalmum 1. Et ad hac quidem nos vitia naturae, inquit, nostrae propellit instinctus, sed vile est nos à via hac, ad quam sermur, abscedere, neque consistere illic, adhibito decedendi ex ea non moroso recurso. Et idcirco: Beatus vir qui in via peccatorum non stetit: natura quidem in viam hanc ferente, sed ex via hac fidei religione referente. Denique victoriā vos mundari ille docet, quod fieri non posset, si concupiscentia peccatum esset.

Vrget tamen Pareus. Hilarius mundos nos esse posse in mortem huius corporis habitaculo aperte negat, Ergo plenam munditiam non habent baptizati.

Respondeo, Verba Hilarij: quia lex, inquit, Umbra est futurorum bonorum, idcirco per hanc praefiguratam significationem docuit nos in hoc terreni & mortuini corporis habitaculo mundos esse non posse, nisi per abluitionem. Gaudemus misericordiae emundationem consequamur, post demutationem, resurrectionis terreni corporis nostri, effecta gloriose naturae. Quasi vero id inde sequatur, nos mundos in hac vita non esse, ideo concupiscentiam esse peccatum. Augustinus ideo adduxit, non ut ostenderet concupiscentiam peccatum esse, sed doceret, ubi perfectionis spectare oporteat.

Quis vero inquam, nisi Pelagianus aut opinatus fuit, est, aut dixit, nos sine abluitione diuinæ misericordiae mundos esse? Quis vera ante resurrectionem, qua demutatur, mundos nos esse docuit? Et si enim iusti sunt sine mortali peccato, venialibus tamen vrgentur, & quotidie peccant, & graue est illis, non modo si consentiant concupiscentiae, sed quod omnino etiam inuiti eius stimulos sentire cognantur.

VERSUS 13. 14.

Intrate per angustam portam: quia lata porta, & spatiosa via est, quae ducit ad perditionem, & multi sunt qui intrant per eam. Quam angusta porta, & arcta via est, quae ducit ad vitam, & pauci sunt qui inveniunt eam.

QUESTIO I.

Via quae Angusta porta?

S. 1. Vita temporalis porta, finis, vita, aut etiam vita ipsa, angusta vita sanctorum, arcta via, compressa, compressa, non multitudine premens, sed multitudine aduersitatum. Nazianzenus cur angusta sit rationem reddit, *señi dia tēs idōwōtis, & τὴν πολλὰς εἰναι βαρύν, ὡς πρὸς τὸ πλῆθος ἐναντιῶν, καὶ οὐκ ὡς τῆς καλίας ὁδούσας.* In Greco ὅτι *señi*, alij, *τί señi*. Lata est autem, & spatiosa quae ducit ad mortem, angusta est propter sudores, & quia non multis peruia, & in multitudine est contrarium, quae per malitiam ambulat.

Quam angusta, noster legit, *τὴ señi*, non, *ὡς señi*, ut Erasmus putat, Theoph. ut noster legit, *βαρὺν πόντον ἐστὶ señi*. Syrus *Ma*. id est, Quam. Hic igitur seruandum, quod prouerbio monemur, *μη ἰσθαι τὴν λεωφὸν* *ἐστὶν*

non in vitiis publicis, plurimi enim mali sunt, ideo & ratio eorum vitiandi damnata est. Hinc illa de biuio Herculis apud Xenophontem lib. 2. *de moribus*, & Cicer. 2. officior. præclara. Et apud Hesiodum *tristis de ætate* id est de ætate dei *neque dei deum*. Virtutis sudorem in conspectu dei posuere.

Nam reuera recte viuit, non qui populum, & commonem morem sequitur, sed qui rectum & legem recte conciliatricem, mali damnatricem amplectitur.

§. 2. Ne hic quidem locus à mala hærese con manu intrusus fuit. Chytraeus angustam portam esse interpretatur, fidem qua verbum Dei amplectitur. Mirum omnia que vsquam sunt fidem illis esse videri. Si fides est via angusta & arcta porta, nihil illis angustius est patiens, nihil arctius spatiofius. Simul enim fiduciam conceperunt, se iustos esse, se prædestinatos, nihil peccati sibi imputari, certissimi sunt se beatos fore, atque ita per omne flagitiorum cœnum volutati, per amœna omnium voluptatum ingressi, iustitiam retinere se putant. Quæ hic angustia, vel fidei, vel patientiæ, vel operum. Non premuntur sed in paluinari feracitate Christiana feruntur.

§. 3. Alij apud Bellarminum lib. 2. de Monachis c. 13. Arcta est via, angusta porta, nemo igitur plus facit, quam facere teneatur, non igitur vlla sunt opera erogationis. Huius quidem consequentiæ nullus est nexus. Etsi enim arcta via est, in ea tamen aliquid fieri potest, quod imperatum non est à Domino. Id vero dicimus opus supererogationis. Arctissima via ibat vas electionis Paulus, omnium malorum imminentium conflictu agitatus, nec deerat tamen opus erogationis. Interea enim omnia Euangelio seruienti de Euangelio non viuerebat, & illis abstinerebat, quorum potestatem se habere profitebatur, & quibus college Apostoli vtebantur.

§. 4. Solebant hæretici sepe se paucitate commendare vt Aug. monet serm. Domini in monte, male tamen, quia sunt extra viam. Ecclesiæ magna est multitudo, sed in ea multitudine pauci viam arctam intrant, multi latas & dealbatas sæculi vias ingrediuntur. Alia ratio est Ecclesiæ in qua boni sunt, & mali, alia singulorum. Ecclesiæ magna est multitudo, & toto orbe dispersa, & vbi illa multitudo non est, Ecclesiæ non est, talem enim prædixerunt Propheta. Singulos autem vias ingredi oportet, quia vident in ipsa Ecclesiâ paucos ire. Nam latam tenent Christiani carnales, vt Chrys. Aug. Hier. Epist. 14. ad Celanriam. Spirituales autem angustam.

Non ergo hæretici angusta porta ingrediuntur, quia pauci sunt. Sed excluduntur, quia non vadunt recta via, qua pauci boni, nec lata, qua multi mali, sed inter ipsos malos semitam inueniunt, vt quasi inter malos peculiat malicia secreti quandam efficerent sectam. Vt enim pauci boni discedunt à multis malis, ita & pauci mali, quadam eminentia, aut singularitate malicia sele diiungunt. Sancti Ambrosij Enarratione in Psalmum 1. Davidis salubris est, & omnibus Christianis aduertenda admonitio.

Iste tibi eligere quos sequaris: aut iustos aut iniustos. Iustorum via angustior est, iniustorum latior. Illa sobrietatis angustior, hac ebrietatis latior, vt possit capere fluctuantes. Hac habet saculi butis illecebras, illa habet futurorum præmia. In istis fructus præsentior, in illis spes tardior. Quia enim suauia sunt, non differunt diuturnam expectationem per functionem, sed habent presentem. Quod autem seruum est, labore queritur, quod beata cognitione percipitur, quia oculus non vidit, nec auris audiuit, quæ præparauit Deus diligentibus se.

VERSUS 15. & 16.

Attendite à falsis Prophetis, qui veniunt ad vos in vestimentis ouium,

intrinsecus autem sunt lupi rapaces. A fructibus eorum cognoscetis eos. Nunquid colligunt de spinis vinas, aut de tribulis ficus?

QUESTIO I.

Qui falsi Propheta & vestimenta ouium?

§. 1. Vbet attendere: quia via angusta & porta, non igitur omni monstratori, aut indici credendum est. Non sunt lupinæ malitiæ signa, vestimenta ouium, alioqui & oues lupi essent, sed assumuntur, ne oues timeant. Vestimenta sunt quæcunque appaent foris blanditiæ, promissa, verba, opera, etiam ipsa vestimenta modestiam mediocritate, vel sordibus austeritatem mentientia. Hæc à pijs doctoribus sancte, ab improbis simulate geruntur. Wolfgangus Musculus, alij alia recensent, maxime in Catapactis, Enthusiasticos, raptus, pertinaciam in tormentis, rerum abdicationem.

§. 2. Per pseudoprophetas Tossanus non intelligit eos qui extra Ecclesiam sunt Philosophos, Sophistas, sed eos qui in Ecclesia exurgunt. Omnes tamen eos Christus redarguit, qui boni alicuius prætextu ad seducendos populos irrepunt, qualescunque sint, seu Philosophi, seu hæretici, atque adeo Pharisei, quorum vestimenta ouium erant, quorum superficies pulchra erat, professio legis, & zeli erga Deum. Totâ illam *speciem* pietatis, vt Paulus appellat Tim. 3. Nihil opus illa distinctione, cum omnes illi lupi sint, cum plurimi vestimenta ouium induant. Quod si quispiam luporum eorum, veram & genuinam descriptionem desiderat, legat Riandri Lutherani lupum excoriatum.

§. 3. Lutherus, alijque, l. c. 25. de Sacram. inde concludunt: omnium esse officium, dogmata examinare, quauis Ecclesia Romana, Concilia, antiquitas ea probarent. Omnibus enim dici, *Attendite. &c. à fructibus cognoscetis eos.*

Responder Bellarminus: Attendendum quidem omnibus, non tamen omnium esse, doctrinam pastorum suorum ad regulam sacræ scripturæ examinare. Quod indicare de omnino certum est. Neque enim omnium illa est peritia vt possint, & si possint, non est tamen ouium iudicare Pastores.

§. 4. Possunt quidem reuinci, si doctrina eorum serio oppugnetur. Sed tamen id non ab omnibus: sic Tertullian. l. de præscriptionibus Marcionem confutat. Quamquam, inquit, & de operibus suis, vt dixit Dominus reuincuntur. Si enim Marcion nouum testamentum à vetere separauit, posterior est eo quod separauit, quia separare non posset, nisi quod vnitum fuit: vnitum ergo antequam separaretur, postea factum separatim, posteriorem ostendit separatorem. Itæ Valentini aliter exponens, sine dubio emendans hoc nomine, quicquid emendat, vt mendosum retro alterius fuisse demonstrat. Hos vt insigniores, & frequentiores adulteros veritatis nominamus. Ceterum & Nigidius nescio qui, & Hermogenes, & multi alij adhuc ambulant peruerentes vias Dei.

Hoc difficultatem habet duplicem. Iudicare enim de doctrina, res est ardua, & paucis concessa. Ita signum de doctrina obscurissimum est. Deinde potest falsus Propheta plurima res ardua terponere. Non erit ille verus Propheta, quia cum hæreticus sit, fidem non habet, & tamen à plerisque deprehendi nullo modo potest. Si Græcus aliquis omnia recte doceat, solū vera doctrina assuat hæresin, quæ negant Spiritu sanctu à filio procedere. Quomodo eum idiota cognoscent, esse malā arborē, in qua tot bohos fructus vident, & vnū duntaxat malū, sed qui vitij subtilitate fugiat et sensum multorum valde eruditorum? Hoc igitur solū possunt, vt iudicent doctrinā ex proprijs fructibus malā esse, antiquis patribus, consuetudine le-

Vestimenta ouium quicquid exterius blanditur.

Lupus excoriatu Riandri.

Non omnes possunt indicare de doctrina falsis Prophetis.

Indicare de doctrina res est ardua.